

Hege Svendsen

NOU 2019:12- Høringssvar fra Universitetsbiblioteket

Gjennom NOU 2019:12 foreslås det et kompetanseløft i norsk arbeidsliv med utgangspunkt i refleksjoner om fremtidige utfordringer og behov. Det er deler av den livslange læringen som står i fokus, det man til vanlig betegner som etter- og videreutdanning. Utvalget ønsker for øvrig å gå bort fra etter- og videreutdanningsbetegnelsen som man mener er for upresis. Utvalgets eget alternativ, å bare skille mellom formell og ikke-formell utdanning gjør imidlertid ikke begrepsbruken særlig tydeligere. Utredningen viser således at det er behov for et langt mer detaljert og konkret begrepsapparat for å fange opp den kompleksiteten et kompetanseløft i norsk arbeidsliv omfatter. UB vil også påpeke at utredningen bare forholder seg til deler av den livslange læringen ved at en utelukkende fokuserer på arbeidslivet og ikke på den bredde av kunnskap og kompetanse som samfunnet som helhet har behov for framover (jf. f.eks. klimautfordringen og andre samfunnsutfordringer). Utredningen omhandler altså verken livslang eller «livsvid» læring, men fokuserer bare på deler av dette.

Utredningen følger i tradisjonelle spor når kvalifisering og kompetanseutvikling i arbeidslivet primært forstås som en enkel behov- tilbud transaksjon og gjøres til et individuelt ansvar og anliggende. Blant annet ser man for seg utstrakt bruk av egenbetaling for å kunne finansiere formelle og ikke-formelle utdanningstilbud. En negativ konsekvens av dette er at det etter all sannsynlighet bidrar til å styrke kompetanseforskjellene mellom enkeltindivider og næringer. Hvordan man skal møte slike utfordringer sier utvalget lite om.

Ut over å identifisere utdanningsbehov er norsk arbeidslivs ansvar for finansiering, tilrettelegging, oppfølging, belønning og anvendelse av ansattes kompetanse svært lite berørt i utredningen. Dette må anses som en grunnleggende svakhet. Et kompetanseløft i norsk arbeidsliv er like mye en arbeidslivsreform som en utdanningsreform. Dette er et forhold utvalget mer eller mindre har oversett.

Utdanningsinstitusjonene vies, naturlig nok, stor plass i utredningen. UB deler utvalgets understrekning av at både videregående opplæring og fagskolene må få en mer aktiv rolle i arbeidslivet. UB deler også utvalgets understrekning at høyere utdanning må ha helt andre rammevilkår dersom etter- og videreutdanning skal kunne finne sin plass som integrert virksomhet ved universitet og høyskoler. Utredningen peker på flere relevante forhold, men kunne med hell ha drøftet og konkretisert dette ytterligere. Universiteter og høyskoler i Norge har siden tidlig 1990-tall arbeidet aktivt med etter- og videreutdanning (inklusive fleksibel utdanning) og har gjennom dette gjort seg en rekke erfaringer med strategier, vilkår og forutsetninger for å lykkes med denne virksomheten som ordinær og integrert del av virksomheten. Lite av dette er å finne i NOU 2019:12. Blant annet er en av erfaringene ved UiT Norges arktiske universitet at et utdanningstilbud alene langt fra er tilstrekkelig for å sikre god

rekruttering, spesielt i regioner og næringer med lavt utdanningsnivå og liten kompetanseutviklingsaktivitet.

Ett av de mest konkrete forslagene i utredningen er etableringen av et Program for arbeidslivsdrevet kompetansebygging som mer eller mindre er en kopi av det tidligere Kompetanse-utviklingsprogrammet på tidlig 2000-tall. Det er i seg selv positivt at det foreslås friske midler til en kompetansesatsing, men man kan risikere at en slik ordning, dersom den skal styres av en sentral prosjektenhet blir for byråkratisk og i for stor grad dominert av spesielle interesser og behov. En bedre ordning vil, etter UBs mening, være at slike midler ble fordelt til fylkene som gjennom sin koordinerende rolle og nære kontakt med det regionale næringsliv har langt bedre forutsetninger for å fange opp variasjon i behov mellom regioner og næringer. Midlene kan fordeles etter en fordelingsnøkkel som både tok hensyn til utdanningsnivå, næringer og innbyggertall.

Oppsummert er det UBs oppfatning at det er positivt at kompetanse i arbeidslivet settes på dagsorden gjennom NOU 2019: 12. Den inneholder også ansatser til en del relevante forslag, men disse er både for lite utredet og for svakt forankret i forskning og annen kunnskap og hva som kreves av individer, arbeidsplasser, utdanningsinstitusjoner og stat, hver for seg og i samspill, for å lykkes med de utfordring som utredningen skisserer.

Vennlig hilsen

Johanne Raade
bibliotekdirektør

Gunnar Grepperud
professor, Result